

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
" pol leta	3 " 30 "
" četert leta	1 " 70 "
" mesec	— " 60 "

Po pošti:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
" pol leta	3 " 80 "
" četert leta	2 " — "
" mesec	— " 70 "

SLOVENE C.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiškuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 29.

V Celovcu v sredo 11. aprila 1866.

Tečaj II.

Naši deželni zbori in naš politični program.

III.

(Dalje.)

Vi pravite tudi, da se februarška ustava dá zboljšati, in da jo je treba zboljšati. Toda Vi odrekate deželnemu zboru pravico glasovanja v državopravnih vprašanjih, in pravite, da ima samo državni zbor, t. j. „Reichsrath“ rešilno pravico.

Tu smo pa, gospoda moja, ravno tam, kjer si najhujše nasprotujemo.

Vi, gospoda moja, pravite, da kaže februarška ustava pripomočke in pota, ktera je treba nastopiti, da se porazumimo in zboljšamo ustavo. Gledé na pripomočke pa si stojimo, gospoda moja, kar zelo nasproti. Kar zadeva preuredbo ali bolje zboljšanje februarne ustave na njeni lastni podlagi, naj Vam smem dotične paragrafe ravno te ustave omeniti in razložiti.

§. 14 februarne ustave pravi, „da je dve tretjini večine državnega zbora neobhodno potreba, da se more februarška ustava preurediti.“ Vprašam Vas zdaj, kje imate tisti „Reichsrath“? — §. 9 pravi, da se bode vsako leto sklical „Reichsrath“ brez pristavka; §. 10 ustanavlja področje skupnega ali širjega državnega zbora, §. 11 pa delavnost ožega.

Februarška ustava je bila za vso Avstrijo dana, le z enim neustavnim izjemkom — Krajine ali vojaške meje, ki ga nima oktoberska diploma.

Ako je bila tedaj februarška ustava za vso avstrijsko državo dana, potem more le skupni ali širji državni zbor to ustavo popraviti; kajti oži državni zbor ima po §. 11 sklepiti le o rečéh, ki so deželam takraj Litave skupne in so se do zdaj tudi skupno obravnavale.

Je-li se je pa, gospoda moja, ta skupni „Reichsrath“ kdaj snidel? Ali imate, gospoda moja, po zdanjih govorih Ogrov in Hervatov upanje, da se bode kdaj snidel? Nikdar ne! Vi hočete tedaj, gospoda moja, z nekim izmišljenim „Reichsrathom“, ki ga pravno in djansko ni in ga tudi nikoli ni bilo, Vi hočete iz nič februarško ustavo preurediti. (Prav dobro!)

Prosim Vas, gospoda moja, da me o nasprotnem prepričate in poveste, da nimam prav. Jaz sem že povedal, kaj da mislim; zdaj pa povejte Vi, da ni res tako. Če nam bodo razlogi Vaši všeč, morda se potem kaj premislimo.

Vi, gospoda moja, hodite tedaj zdaj po isti sterpi poti, po kateri je Šmerling toliko let plezal (Sme h!) Vi hočete ustavo popraviti s pripomočjo februarne ustave, med tem ko je peprejšnji državni minister toliko let „čakal“, da bi bili prišli narodi februarško ustavo popravljati. Kaj zelo dvomim, da bi to tudi Vi zamogli storiti.

To Vam je pa tolikanj manj mogoče, ker stojite še le v drugi verstji. Dobiti se mora taka reč, po kateri je Šmerling vedno hropenel, namreč skupni državni zbor, potem še le se more govoriti o tem, kako gre ustavo preurediti. Dalje ste od svojega

cilja, če ustavo popraviti želite, kakor če bi jo vpeljati hotli. (Dobro! Pravo!) Ali je to naravno? Po tej poti hoditi pravi se državo k oterpnosti, k smerti obsoditi. Iz tega nastajajo take razmere, take narodnogospodarsvene neugodnosti ali uime, kakor smo jih že doživeli. V tej zastaji ali oterpnosti pa država ne more nikakor obstati. Deržavi gre gledati in skrbeti, kako da bode delala na raznovertnem polju znanja, obertnije in sploh narodnega gospodarstva.

Vi pravite, da deželni zbor nima pravice razsojevati državopravnih vprašanj, a vendar se je pod Karolom VI. pragmatična sankcija ali pogodba deželnim našim stanovom predložila, da jo prevdarjajo in sprejmó. Mi, ki smo sinovi priprostitih staršev, ne pa potemci tistih častivrednih stanov, ki so marsikaj za deželo storili, mi se nikakor ne damo preveriti, da ne bi deželni zbori opravičeni bili, razsojevati tudi državopravna vprašanja.

Če pravite, gospoda moja, da nima deželni zbor pravice, razsojevati državopravnih vprašanj, kako morete potem reči, da je deželni zborom na škodo septemberski manifest, ki nam je spet to pravico pridobil?

Ostaja nam pa zdaj še zadnja točka, t. j. prevdarjanje, da se je treba poravnati z Ogri in Hervati. Da, gospoda moja, če je ktera poravnava neogiblivo potrebna, je gotovo s tema deželama. Jaz mislim, da ima gotovo vsak izmed nas najserčnejšo željo, da si za to prizadevamo in tudi skušamo doseči; kajti živa potreba je, da se to zgodi, da se država uterdi in tisto moč zadobi, ktera jej gre kot državi iz držav in narodov, ktero je zmiraj imela in jo bode tem več imela, čem bolje se posamezna kraljestva in pozamezni narodi izobražujejo in ojačijo. Jaz želim, naj bi se to zgodilo; vprašam pa Vas, ali je mogoče, da bi se to zgodilo in doseglo s februarško ustavo, ki je nikakor nočejo sprejeti? Toda počakajmo, da razodeneta ogerski in hervaški zbor svoje mnenje o tej reči. Bog hotel, da ste prav prorokovali, rekši, da sprejmó Ogri in Hervatje februarško ustavo; ali meni se dozdeva, da je v njeni zdanji obliki ne bodo sprejeli, in da se po takem ne bo mogla ustanoviti tista skupščina, kterej Vi, gospodje moji, pravico prilastujete, da popravi februarško ustavo. Poravnava z vsemi kraljestvi in deželami je le mogoča na poti ali podlagi oktoberske diplome in septemberskega manifesta!

Tako tedaj, gospoda moja, mislim, da sem Vaša prevdarjanja in razloge overgel; potem se pa tudi samo po sebi razumeva, da se Vaša adresa opira na napčne pogoje. Treba bi pa mi bilo tu celo adreso pregledati; toda jaz mislim, da, če se je temelj poderl, poderla se je tudi cela stavba ali hiša. Le nekaj naj še zoper adreso rečem. Jaz očitno izrekam, da ni res, da moram po marsikterih skušnjah februarni ustavi tudi zdaj tako vrednost priznavati, kakor kdaj; ni res, da ne bi imel pravice razsoditi iz skušnj, koliko da velja februarška ustava gledé na oktobersko diplomu in na ono pot, ki nam jo je odkazalo Njeg. veli-

čanstvo v septemberskem manifestu, po katerem zamoremo ustavo dobiti. Jaz zase terdim, da to ni res, in menim tudi, prijatli moji, da se po septemberskem manifestu naši kranjski deželi in deželnemu blagostanju nobena škoda ni zgodila, da nasledki tega manifesta za kranjsko deželo niso kar nič nevarni in da deželnemu zboru njegovih pravic ne krati. Zatorej pa tudi konstatiram, da se ni bilo za kaj bati in Njeg. veličanstvu tako adreso, kakor je Vaša, predlagati. Očividno je, da so vsi razlogi bodisi posebni, ki ste jih gledé na našo deželo navedli, pa tudi splošni gledé na ustavnost v vsej državi takošni, ki so Vašim ravno nasproti; očividno je, da mora Avstrija vsa druga pota nastopiti, da si dogovori ustavo. Vse to je očividno, zategadel Vas zdaj vprašam, da mi poveste, kako se vjemajo ti razlogi za adreso, ki se je danes predložila? Adresa Vaša, gospoda moja, je zidana na centralističnih in dualističnih idejah, kakor bi se one ali te lože izpeljati dale na škodo nemških narodov. (Dobro! Dobro!) Zidarji so branitelji in zagovorniki ustavljenega „Reichsratha“, in duh, ki jih zbira in k sodelovanju priganja, je preoblast nemškega naroda nad drugimi. (Dobro! Obžalujem pa, gospoda moja, le eno, da so zdaj zastopniki tega naroda v roke vzeli to delo, ki so ga do tega časa, ko so se deželni zbori odperli, le na vlado zvrčali. Kedar koli smo Vam tožili, rekli ste zmirej: „Mi tudi nič nočemo, mi hočemo vaši narodnosti pravični biti in podpirati vaše predloge, — le vlada zmirej namerja narod zoper narod dražiti, da bi v kalni vodi ribila t. j. pod rokami grabila.“ Gospoda moja, v družih deželnih zborih se je očitno izreklo, kar ste tukaj zamolčali, da je v tej adresi duh nemškega naroda, ki hoče hegemonijo v Avstriji vzdržati.

To, gospoda moja, je steza k studencu, kjer ta adresa izvira, in če tudi dosežete, da bote to adreso na stopnicah prestola Njeg. veličanstva položili, potem Vam kliče: Slovensko ljudstvo na Kranjskem sene udeležujete adrese. Ono bode poslušalo in na te besede odgovorilo, kakor je tudi ljubljansko mestno svetovalstvo po svojih narodnih zastopnikih vse kaj drugega sklenilo. (Dobro! Dobro!) Ako se primeri, da predložite svojo adreso Njeg. veličanstvu, moram željo izreči, naj slavna vlada dobro pretehta, kar smo mi tukaj govorili, da se prepriča, da so v našem deželnem zboru tudi še druge misli in želje, kakor pa te, ki jih večina priporoča, da bi jih odobrili. Da Vam pa pokažem, kako jaz o manifestu sodim, končam z besedami: „Živla Avstrija! Živio cesar!“ (Dobro! dobro! živa pohvala v sredi in med poslušalci.)

Avstrijsko cesarstvo.

Odbor peštaškega zbora za skupno zadeve zahteva, naj bi se sedmograjski poslanci koj privzeli, sicer ne more svojega delovanja pričeti. To nam kaže, da Madjarji sploh tako mislijo in ravnaajo, kakor da bi bila Sedmograjska njihova. Ali

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celoveca. (Volitev; družba rok. kod. pomagavcev; staro kopito; vojska ali ne?) 9. aprila je volil 1. oddelek in izvoljeni so bili poprejšni gg. odborniki: Radler, Mener in Walter. V tem oddelku je volilcev bilo 157, k volitvi jih je pa prišlo le 44! Imamo torej spet nov in popolni mestni odbor; da bi le tudi delal za občini prid in blagor! Žal nam je, da vodja realne šole, g. Jož. Payer, ni bil izvoljen. Gre za mestne šole in ravno teče zastran njih pravda med ministerstvom in mestnim zborom; med tem pa dobra reč škodo terpi. Po naših mislih se pa mestni odbor ne obnaša prav in postavno: Najprej bi imela skerb njegova biti za to, da se napravijo pri vseh mestnih farah postavne ljudske šole, katerih pa dozdej v našem mestu ni; potem naj še le pride viša mestna šola na versto. G. Payer je skušen šolnik in njegova beseda bi bila dobro djala, — pa izvolili so le uradnika, kateremu je posebna skerb za kebre in stare stavbe na kolih! — Belo nedeljo je družba rokodelskih pomagavcev izlet imela na deželo in sicer v Vetrinj. Ob 1/3 popoldne so družniki, katerih je bilo gotovo okoli 100, se podali v cerkev, kjer so se opravile za nje večerice. Potem pa je nastopila veselica; pri županu, po domače Lederer-ju, na prijaznem, zelenem vertu so se mladenči vsedli in jeli so jesti in piti, peti in igrati; vse je bilo kaj dobre volje. Ne moremo dalje tega opisovati pa le to omenimo, da v tej družbi je doma prava narodna ravnopravnost. Pele so se nemške in slovenske pesmi, in Nemci so pomagali Slovencem, Slovenci pa so privdarjali Nemcem, nihče se ni spotikal na slovenskih glasovih. Da bi bila tudi povsod! Se to moramo v misel vzeti, da je med slovenskimi pevci bilo precej rojenih Teržičanov, ki so — kar veliko velja! — med terdimi Nemci tako očitno in moško kazali, da so Slovenci: Živili! — Staro kopito se še ni odpravilo tudi v zdravniških zadevah. Zdravniku je neobhodno treba, da se zna z bolnikom pogovarjati. Teh misli vendar ni nihče več, ki jih je dr. Burger v dežel-nem zboru zagovarjal pred celim svetom: da se tudi domača živina, da se tudi otročiči ozdravljajo, ako ravno ne znajo marnovati. Zdravnik na Slovenskem mora znati slovenski. Slovenci nismo ne ljuba živina, pa tudi nismo otročiči: ravnopravni državljani smo! Zatorej nas je užalostilo in žalilo, ko smo v „Klagenfurtarici“ št. 76 brali, da se za okraj Gospe svete in Grabštanja

iščeta zdravnika, pa se ne tirja od nju, da morata znati slovenski: le posebno gledalo se bode na tiste, ki izpričajo, da znajo slovenski. Premalo je to: Zdravnik za Slovence mora slovenski znati. — „Vojska ali ne“? tako se poprašujemo, tako pozdravljamo med seboj; kaže se, da bode vendar le mir; pismo, ki ga je naše ministerstvo 31. marca poslalo v Berlin, menda ni ostalo brez vsega sadu, jel je mirnejši veter vleči. Naj pravi kdo, kar hoče, nam vojska ne gre v glavo; naj zmaga Avstrija ali Prusko, prida ne bode nikoli nič. Ako zmaga Avstrija in se osnuje v severni Nemčiji nova nemška državica, bode se smejalo in veselilo Dansko, Angleško in Rusko, ker imajo po tem na severnem morju le slabega nasprotnika, ktereja se jim ni treba bati. Jezna in huda bode le Pruska, vteknila bode sabljo v nožnice, pa bode tudi škripala in mirovala — le kratko, le tako dolgo, da se jej ponudi prva priložnost: Dolgega miru in pokoja se nimamo nadjati. — Pa tudi se more zgoditi, da Pruska zmaga. Vemo, kako junaškega in hrabrega duha da je naša vojska; — pa tudi v vojski slepa sreča veliko stori in ne zmaga vselej tisti, komur zmaga gre po pravici. Ako bi se torej to zgodilo, da Avstrija zgubi, kolika potem sramota, kolika zguba, in tudi tedaj bi nastal le za kratek čas mir in pokoj: Avstrija bi tudi pri prvi priložnosti spet poprijela za meč in začela novo vojsko. — Kaj bi pa bilo še le po tem, ako se pri tej lepeji priliki tudi Talijani spravijo po koncu? ako znane Orsinove bombe tudi Napoleona prisilijo, pomagati Talijanom? ako tudi l. 1855 razžaljeni in osramoteni Rusi počno na jutrovem štreno mešati in postavijo starodavno pa ne rešeno „jutrovo vprašanje“ na dnevni red? Kdor vsega tega ne spregleda in ne pozabi, ne more biti za vojsko. Naj se torej Avstrija in Pruska s lepo poravnate in in spravite, „nemško prašanje“ naj se pa tako reši, da Avstrija ne bode po sili dregala in silila v nemške zadeve, Nemčija pa ne žalila samostojnosti in edinosti avstrijske države: Avstrija bodi prava Avstrija, postavi se na samo svoje noge in napravi potem z Nemčijo prijateljsko mednarodno zvezo.

Iz celovške okolice. (Fara Čanjče — Tultschnigg). Zastrante velike fare ponavlja „Slovenec“ le to, kar je „Slov. Prijatelj“ leta 1859 pisal. Ponavljamo pa ta stavček, ker je v Čanjčah še vse pri starem in je naš glas žalibog ostal le glas vpijočega v puščavi; nekaj nas pa k temu nagnja tudi to, kar se godi v Ljubljani, kjer

Besednik.

Velikonočna beseda

v podporo ubogim Dolencem.

J. Y. Kakor lani za Notranjce, tako sta napravila letos za stradajoče brate Dolence čitalnica ljubljanska in južni Sokol velikansko besedo v deželnem gledišču. Obširno gledišče je bilo veliko premajhno, da bi bilo moglo vstreči vsemu občinstvu, kar ga je privrelo, in marsikteri moral se je vrniti nazaj. Drzno smemo izreči, da enake slovesnosti le redkokrat obhaja bela Ljubljana, da je bila ta beseda slavna zmaga domače umetnosti, domačega „dlana in uma“. Narod, kateri zamore pokazati svetu take umotvore, je živ, prebrisan narod, kateri ima pred seboj lepo prihodnost. Naj ga le obrekujejo nesramni odpadniki in sovražniki, — ravno to njihovo psovanje je dokaz, da se ga boje in dobro vedo, da mora pravica zmagati! Ljubljana pa je pokazala, da je milodarna in da je slovensko mesto, kajti toliko ljudstva, kakor ga je bilo ta večer v gledišču, ga včasih po celi teden skupaj v njem ne vidiš, očiten dokaz, da domača stvar ima magnetično moč v sebi.

Velikonočna beseda postala je prava narodna slavnost in se je tako prikupila občinstvu, da je gotovo ne bode hotlo pogrešati, in se je bode že vedno naprej veselilo. Tudi letos bilo je popraševanje po sedežih in ložah tako obilno, da že 14 dni pred besedo skorej ni bilo več mogoče pridobiti si kak sedež, in je marsikteri moral ostati doma. Ko bi bilo gledišče še enkrat tako veliko, še bi bilo komaj zadostilo.

Začela se je beseda z izvrstno Napravnikovo uverturo „Vlasta“ po slovanskih napetih zloženo, katero je godla muzična kapela bar. Gerstnerjevega polka jako dobro. Prolog, dr. Lovro Tomanove besede, govoril je g. Drahsler z občutkom in tako lepo pokazal svoje vsestranske sposobnosti. Dr. Lovro Toman pa je pokazal z izvrstnim tem delom, da mu pevska žila še vedno gorko bije. V prvem ali koncertnem delu omenjamo posebno prekrasnega zbora „Adrijansko morje“ po Jenkovih besedah. Zložil ga je nalašč za to besedo v Ljubljani bivajoči slavnoznani skladatelj „Slavske domovine“, po rodu Čeh. Težavni ta zbor, ktereja smemo staviti med najizvrstnejše, kar jih imamo Slovenci, peli so čitalničini pevci tako natančno in izraženo, da se morajo za to posebno pohvaliti. Spremljevala jih je na glasovirju gospodičina Melanija Hohnova z znano izvrstnostjo. Ravno tako čvrsto in krepko

pel je čitalničin pevski zbor „potnico templarjev“ iz česke opere „Templari na Morave“ s spremljevanjem orkestra. Kako je donelo po vsem gledišču velikansko! Res škoda je pa, da je na koncu neki nesrečno izpuščen „visoki e“, ki je priromal celó iz Planine, navdušenost poslušalcev mahoma jako ohladil. Pa kaj se hoče, — „visoki e“ je dandanes kaj redka prikazen. Gospa Prükerjeva, ktere krasni glas pozna celo mesto, pelja je neko laško arijo prav izvrstno; še bolj bi se bila pa gotovo prikupila občinstvu, ako bi bila zapela kako domačo pesem. Ravno ta želja velja o gg. Vidicu „Fr. in Coloretu, ktera sta pela duett iz laške opere „Attila“. Lepo je sicer, če se čisla ptuje dobro blago, vendar pa bi morala biti pri takeji priliki domača umetnost na prvo mesto stavljena, to željo moramo izreči, da naj se za prihodnje domačim skladateljem večja pozornost privošči. Gotovo skladajo naši kompozitèrji pesmi za to, da bi se pele, ne pa da bi zaprte ležale v kaki omari!

Drugi oddelek besede izpolnila je Ipavčeva opereta „Ptičnik“, ktera je bila že poprej dvakrat peta v čitalnici in se je že prav popolnoma udomačila vsakteremu poslušalcu. Radostni smo bili slišati jo zdaj na javnem odru pred tako obilnim občinstvom. Vse drugače se je slišala v prostornem gle-

se bode po poslednjem konsistorijalnem ukazu v ljudskih šolah na Kranjskem jelo nemčariti. Gosp.: A. E. je pisal v „Slov. Pr.“ tako le:

„Dobro uro hodá proti zapadno-severni strani Celovca stoji velika in lepa fara Čanjčé, po nemški Tultschnigg. Steje 1333 duš in njih fajmošter je č. g. Tomantschger, škofijski duhovni svetovavec. Diecesanski šematizem l. 1858 pravi: Jezik je slovenski (Sprache slovenisch). Pridiguje se ondi takole: v farni cerkvi dvakrat slovenski, enkrat pa nemški, v treh podružnicah pa samo in vselej po slovenski. Tudi ljudje doma in otroci v šoli med seboj le slovenski govorijo, daleč med vsemi otroci, ki so pri šolski skušnji bili, bila je ena sama prav mala deklica terda Nemka. Tako je v Čanjčah zastran jezika. Sedaj pa uganite in poskusite povedati, ali se tam uči slovenski, ali pa slovenski in nemški vkup, ali pa nemški in kar besedice slovenske ne slišiš v šoli?

Šola v Čanjčah, je skoz in skoz nemška, tako da bi se spodobila za terde Nemce tam v Ochsenhausenu in drugod; v šoli take fare, kjer se ljudje med seboj le po slovensko pogovarjajo, in kjer se pred malo leti tudi v cerkvi nemške besede slišal nisi, v taki šoli zdaj ne slišiš slovenske besede in ne vidiš slovenske čerkice! Kaj k temu pravi sveta vera, zdrava pamet in cesarska postava?

„Kdor svoj materin jezik zaverže, ter ga pozabi in zapusti, je zmedenemu pijancu podoben, ki zlato v prah potepta, in ne ve, koliko škodo si dela. Slovenji starejši, ki slovensko znajo, pa svojih otrok kar nič slovenjega jezika ne naučijo, so nehvaležni hišniki, ki svojim otrokom drago domačo reč, slovenski jezik, zapravijo, ki so jim ga njihovi dedi izročili. Podobni so taki očetje in matere slabim gospodarjem, ki svojo očetovo gospodarstvo prodajo, drugo pohištvo kupujejo, poslednjič pa večidel beraško palico najdejo. — Kar je oče dobrega od svojih starih prijel, mora svojemu sinu zapustiti, in kar se je mati od svoje matere hvale vrednega naučila, bo tudi svoji hčeri zapustila. Materin jezik je najdražša dota, ki smo jo od svojih starih zadobili; skerbno smo ga dolžni ohraniti, olepšati in svojim mlajšim zapustiti. Človeški jezik je talent, kterege nam je izročil Gospod nebes in zemlje, da bi ž njim barantali in veliko dobička storili. Kdor svoj materin slovenski jezik pozabi, malopridno svoj talent zakoplje; Bog ga bo enkrat terjál, in vsi zaničevavci svojega poštenega jezika bojo v zunanjo

temo postisnjeni. Oj ljubi, lepi in pošteni slovenski jezik! s katerim sem prvič svojo mamó in dobrega ateja klical, v katerem so moja mati me učili Boga spoznati, v katerem sem prvič svojega Stvarnika častil; — tebe hočem kakor najdražši spomin svojih rajnih staršev hvaležno spoštovati in ohraniti, za čast in lepoto po pameti, kolikor premorem, skerbeti; v slovenskem jeziku do svoje poslednje ure Boga najrajši hvalliti; v slovenskem jeziku svoje ljube brate in sestre, Slovence, najrajši učiti, in želim, kakor hvaležen sin svoje ljube matere, da, kakor je moja prva beseda slovenska bila, naj tudi poslednja beseda slovenska bo. — Tako so pridigovali Anton Martin l. 1838 v Možburzi na Koroškem. (Konec pride.)

Iz Ljutomera! (Kaj novega?) Več veselega se lahko pove iz Ljutomerske okolice. Večina mladih kmetov in mladih korenjakov je na naši strani; nahajal sem med njimi „Novice“ in semtrtje tudi „Danico“, — „Slovenca“ pa še po imenu ne poznajo. Temu se nisem čudil, ker tudi slovenski „gospodje“ v Ljutomeru — naj so posvetni ali duhovni — „Slovenca“ večidel drugači ne poznajo kot po imenu. Ali ko sem temu ali onemu razložil, kako slavno se „Slovenec“ za naše narodne pravice poteguje in vojskuje, obljubili so mi, da si ga gotovonaročijo, če letos le malo bolja letina pride. Tudi k Matici bodo radi pristopali, če gorice bolj obrodijo, ker vince našemu kmetu največ gotovega denarja prinese. Da so pa pri nas še tako redki udje družbe sv. Mohora, temu se ne morem načuditi. Skorej bi človek mislil, da je duhovnim pastirjem premalo mar za družbo, katero so ustanovili njih prejšnji škof. Pa jemenda siromaštvo naših sosednjih far tega krivo? Kaj še! Ravno fare Ljutomerske okolice so najimenitnejše in najbogatejše v celi okolici. Kako nas vendar osramotijo drugi siromaški kraji slov. Štajarja! Tako mi je razlagal nek duhovnik, da ve za faro, kjer so ubogi duhovniki, ki niso mogli na leto ne enega goldinarja zmagati, s solznimi očmi odstopali iz družbe. — Pa je menda ljudstvo gluho za to reč? Gotovo tudi ne! Le pogledjmo na bližnje manjše fare, ki imajo po dvajset družnikov, postavim Mala nedelja, sv. Peter pri Radgoni. Manjka tedaj pri nas le sporočevalcev, ki bi ljudstvu reč razjasnovali, in tako društvo na srce polagali. Prijazno tedaj opominjamo in prosimo gospode duhovnike, prevzemite majhno skrb, in veselili se bote dovolj sadú. Koliko zda lepa beseda, priča nam Ljutomerska fara. Vlani je štela le samo dva uda; letos jih pa že ima 30!

Dobre knjige medljudstvom so močen steber za vero in domovino. Dobro bi bilo, ako bi gospodje duhovniki najpred farne knjižnice dali zapisati za ude pri družbi sv. Mohora, pa tudi pri Matici; po takem bi ljudstvo knjige videlo, in ako se jim prikupijo — o čem ni dvomiti — bo kmalo tudi v našem kraju lepo število družnikov matičin in sv. Mohora. Ne tirjamo, da bi morali te stroške duhovniki iz lastnega žepa zmagati, mislimo le, da bi denar iz glavnine farne knjižnice se mogel vzeti.

Iz gornjegrajskega okraja dné 7. aprila. — Z. (Zakaj se nič ne stori?) Jasno je bilo pismo, katero je naše ministerstvo na vse okrajne oblastnije zaradi enakopravnosti vseh deželnih jezikov razposlalo, — in vendar kako malo se to od naše gosposke obraja. Do zdaj nisem hotel nič o našem uradu pisati. Akoravno javeljne kdo slovenski pisati umé, je vendarle skorej vsem uradnikom slovenski jezik toliko znan, da se s kmetom pogovorijo. Zdaj pa o tem ne morem več molčati. Že poprejšnja leta se je pisarilo zaradi povabil k novinstvu, da morajo tá za slovenske fante slovenska biti, pa — čudno in resnično! — naš slavni urad je zopet razposlal povabila, pa ne le samo, da so v nemškem jeziku, ampak še celo slovenska imena so tako popačeno pisana, da se človek res mora prašati, ali ti gospodje za Šlezvik — Holštajnec uradujejo, ali kaj? Naj tukaj nekaj imen napišem, da se bode jasno videlo, kako v Gornjem gradu slovenski pisarijo. Náte jih: Saverschnig, Salesnig, Kovatsch, Watschounig, Janschounig, Sidaru, Tschujesch. Ali ni to čudno, da se naši uradniki ne bojijo zapovedi Belkredijeve, ki našemu jeziku celo enokopravnost v javnem življenju zatrjuje.

Na kratko naj še naznam, da je te dni nek gospod — mislim, da od deželne vlade — naš urad obiskal in preiskoval. Gotovo veliko je našel, kar mu ni bilo všeč, pa saj ni bilo drugače mogoče! Neka tožba gornjegrajskih občin je menda to preiskavo pospešila. Da bi se vsaj zdaj kaj na bolje obrnilo!

Iz Tomina. §§. (Potožba!) Pri nas je tudi malo dobrega, kakor dan današnji skorej povsod: blaga malo, denarja pa še manj, pa ker smo potrpljenja vajeni, trpimo voljno vse to. Eno je pa vendar, kar našo potrpežljivost že preveč skuša! Šo namreč nekteri med nami, ki se štejejo za „študirane in prebrisane možé“, in ki bi radi vse druge za nos vodili ali celo pod koš spravili. Ti možaki namreč terdijo, da je tisti, kterege vsa okolica naša za šibo božjo spoznava, naš naj večí dobrotnik! Sram jih bodi tacihi mož! Človek, ki tako sluje, ki je neki majhni stranki po volji, vsem drugim pa hud tern v peti, — prašamo, ali se tak človek more komú postaviti za vodnika? Bog razsvetli naše prebrisance in zderi jim mreno z oči! Dolgo smo trpeli, pa čas odrešenja se nam menda bliža. Vse vse ljudstvo milo po tem zdihuje in si ga težko — težko pričakuje: Vsaka sila do vremena!

Ternovo pri Gorici. P. P. (Nesreča. Naš gozd.) Naznamjam ti, ljubi „Slovenec“, grozno nesrečo, ki se je na sv. Jožefa večer tu pripetila. V Voglarski vasi pri Ternovem sta bila v neki kerčmi dva fanta do 11. po noči, potem pa se vzdigneta in gresta skozi gozd v bližnjo kake pol ure oddaljeno vas (zakaj? ne vem). Bila je zelo črna noč in za oba nesrečna. Zgrešila sta namreč pot in zabredla v strašno kacih 30 seznov globoko jamo ali brezno, kjer so ju še le 26. marca zapazili in 27. izvlekli — ubita in vsa raztolčena. To je žalostno! — Naj povem pri tej priliki še od tega gozda kaj. Ternovski gozd je 2 milj od Gorice, sega celo do Iderske meje in meri nad 17.000 oralov. Ta velikanski gozd ima tudi semtertje več tacihi globocih jam, v kterih se nahajajo golobje in polhi, v nekterih je pa tudi dosti ledú, ki ga bo letos prodal nek

dišču, ker tukaj še le se je mogel razvijati tudi orkester, da ni nadleže delat petju. Vse drugače, pravim še enkrat, se je slišala tukaj, kakor pa v pretesnih prostorih čitalnične dvoranice. Obširnejše sem že govoril na drugem mestu o tem izvrstnem delu, tukaj hočem le nekoliko omeniti o predstavi. Najprej moram omeniti gospodičine Šrapkove, ktera je na novo prevzela nalogo hišne Zorinke in prvokrat nastopila na odru.

Izpeljala je pa ljubko svojo nalogo in se obnašala skoz in skoz jako dobro. Prav pripravno moč si je pridobila čitalnica v njej. Druge sem še omenil enkrat, vendar se ne morem zderžati, da ne bi pristavil še nekoliko besedic. Gospodičina Roza Fröhlihova pela in igrala je skoz in skoz zopet tako ljubeznjivo, da je ne more prehvaliti moje pero. Pravi biser ima čitalnica v njej in gotovo je, da je kiné in dika vseh naših igravk, ktere so vendar izvrstne. Rado sti in ploska po odpetej romanci ni bilo ni konca ni kraja! Pri koncu priletel ji je krasen venec s slovanskimi barvami. Pa tudi gosp. Jentl in Valenta izvrševala sta svojo nalogo tolikanj izvrstnejše, kolikor sta se lahko gibala prostejše, in ključarski zbor s svojim mojstrom obnesel se je zopet vrlo.

Tretji oddelek predstavljaj nam je gim-

nastične igre južnega Sokola. Že ime Sokol je porok, da se bode kazalo le kaj posebno izvrstnega, in taka je bila tudi. „Herkulove igrace“, ktere je kazal Sokol Tine Vidic, bile so take, kakor smo jih vajeni videti le pri umetnikih. Skazal je posebno telesno moč, kajti res Herkul mora biti, kdor zamore z 80 funtov težkim kolom tako igrati, kakor on. „Alcidov stol“ in Herkulov divan zbudila sta tudi še posebno občudovanje občinstva. V grupah ali skupkih, ktere je delalo 16 Sokolov, pokazali so svoje izvrstne moči in svojo izurjenost, in sicer tako estetično in okusno, da je občinstvo kar strmelo. Pokazali so svetu, kaj je Sokol in kaj zamore pokazati. Ljubljana kaj takega še morebiti pri umetnikih, ki se kažejo po svetu, ni videla, kar so ji pokazali izvrstni naši Sokolovci, kteri so čvrsti telovadci brez vsakterega želoda. To se je še posebno videlo v konečnem tableau ali podobi, izvršenej na raznih telovadskih orodjih; oko ni moglo naenkrat pregledati vsega, to je bila podoba vsa polna življenja.

S tem se je končala beseda, ktera je sijajno pokazala, kaj zamorejo domače moči, in gotovo so marsikteremu obrekovavcu za dolgo zopet zamašena obrekljiva usta.

gospod R. še več ko za 3000 gld. Res, da so stroški veliki, pa si bodo naši ljudje tudi kaj zaslužili, kar tudi nekaj velja. Sploh daje ta gozd veliko zaslužka in dobička našim krajem, zatorej Bog ne daj, da bi bil prodan ali v najem dan, kakor smo slišali govoriti, ker to bi bila velika velika škoda za našo okolico.

Ptuje dežele.

Grof Bismark je že odgovoril naši vladi, toda — vse kaj družega, kakor bi bil prav za prav moral. Tudi Pruska, pravi on ošabno, zaničevavno in lažljivo, ni za vojsko, pa rok ne more vendar križem deržati, češ, ker se Avstrija tako zelo za vojsko pripravlja in je toliko vojakov na mejah postavila. Ti gotovo niso samo za to na Českem, da bi Jude varovali. Tudi pruska vlada hoče čiste roke imeti, zlasti pa kralj ne misli Avstrije napadati, dasitudi je treba vedeti, da je razloček med njegovimi osebnimi nagoni in političnimi razmerami. Od točke XI. nemške zvezne ustave pa ne čerhne besedice, ker mu je vse to tern v peti. — Ta važna reč tedaj še ni določena!

„Indépendenec belge“ piše, da se nahaja zdaj pruska politika v nekem prehodnjem stanju, ki ni niti vojska niti mir; naposled pa zna vendarle mir nastati, če se kralj kaj premisli.

Pariška konferencija se je iznenada preložila na poznejše čase, ker so si bili zastopniki zelo navskriž. Izhodnje vprašanje kliče dan na dan bolj na rešenje!

Od Napoleona se vedno piše, da hoče po vsaki ceni neutralen ostati. Ali je pa tudi to res, je težko verjeti. Z enakim namenom je bil neki one dni tudi princ Napoleon na Laškem.

Iz Me k i k a n s k e ga se zdaj dobre zdaj slabe reči slišajo. Amerikanske novine „the World“ pišejo celo, da so vsi dobromisleči Mehičanci za cesarja Maksa in da je le škoda, da je ameriška vlada tako merzla ali celo neprijazna proti njemu.

Razne novice.

* -a- „Klasje z domačega polja“ se že tiska. V sredi meseca aprila izide prvi zvezek, ki bo obsegal Prešernovo podobo, njegov življenjepis, kritično cenitvo njegovih del in en del njegovih poezij. Naročnikov šteje zdaj nekaj čez 500, treba pa jih je še dosti več; toda upati je, da se jih vendar še več oglasi. Knjigar Oton Wagner se je pogodil z Otonom Wagnerjem, da izda in založi vse njegove pesmi, ki obsegajo prav veliko raznovrstnega in mikavnega.

* V Beljaku je bila velikonočni ponedeljek grozna nevihta. Bliskalo in gromelo je, da je bilo joj in vas Trebno je bila spet v nevarnosti.

* Graško društvo v podporo onemoglim duhovnikom je imelo konec l. 1865 premoženja 9886 gld. 25³/₄ kr. v obligacijah, v gotovini pa 92 gld. 86 kr.

* Blizo laškega mesta Civita vecchia so vjeli nedavno kita ali veliko ribo, ki je neki merila 100 čevljev. Papež jo je ubogim ribcem daroval, da si naredé masti, samo da varujejo hrodja in ga izroče vatinškemu muzeju.

* 8. t. m. je imela kranjska čitalnica veliko „besedo“ na pripomoč révežem Dolencem.

* VPešti prebiva 40.000 judov, ki se pečajo večidel s trgovino na debelo pa tudi na drobno.

* V Serbiji bivajoči Čehi so zbrali 250 gld. za česko narodno gledališče.

* Drugo nedeljo, t. j. 15. aprila, napravite ljubljanska čitalnica in Sokol po javno izrečenej želji zopet veliko besedo v gledišču in sicer z celoma novim programom. Svesti smo si, da bode vstreglo to željam mnogih, ki niso zadnjič mogli v gledališče, kakor tudi vsemu občinstvu.

* Na Dunaju so bili napravili loterijo ali srečkanje za občnkoristne sverhe. Med drugimi srečnimi zadeli so tudi trije kmetiči iz nekega južnega kraja skupaj eno srečko. Kdo popiše njihovo srečo?! Misleči, da so Bog ve kaj zadeli in zdaj sila bogati, spravijo se vsi trije na noge in gredo sami po srečko na Dunaj, ker bi bili radi berž — svoje bogastvo pograbili in ga med seboj razdelili. Prišedši v veliko mesto gredo neutegoma v pisarnico imenovane loterije in prašajo dotičnoga uradnika po srečki. Ta jim tudi koj pové, kaj so zadeli. Strašno se gledajo debelo, ko zvedó, da so dobili škatljico prižigalnic ali klinčkov, družega nič, čisto nič! Praskajo se in kričé, da so gotovo ogoľufani, in da naj jim uradnik vsaj velike potne stroške poverne. Ali on jim tega ni nikakor hotel storiti in je le poskerbel, da so prej ko mogoče s svojim dobičkom domú odšli!

Družba sv. Mohora.

Dalje so plačali za l. 1866: fara Kobarid; — dek. Radolice, dek. Verhnika, dek. Moravče, fara Dolje; — dek. gornji Rož, fara Kotmaraves; — dek. Laško, dek. sv. Juri na Ščavnici, dek. Zaverč, dek. Šent-Lenart v slov. gor., dek. slov. Bistrica, fara Vojnik in fara Ljutomer.

Dohodki in stroški za Slomškov spominek.

Skupnina prejšnjega računa je 546 gold. 59 kr. in en cesarsk zlat. — Gospodje: Dr. Ulaga daroval je za prvi krat 10 gld. Jeran, vrednik „Zgodnje Danice“, nabral in poslal je 87 gld. 10 kr., in en cesarsk zlat. (Imena posameznih dariteljev se mi niso oznanila.) Budu, učitelj v Lepokamniku, nabral je od 46 malih učencev in poslal 1 gld. 50 kr., Rutar Lovro, vikar v Čepuvanu 1 gld. 53 kr., Maton Božidar, župnik v Šempašonoviču 1 gld., Keber Anton, vikar v Ratah 1 gld., Kosar Franc, dekan v Kozjem 10 gld., Erjavac Peter, kaplan v Kozjem 3 gld., Beseljak Pavl, c. k. okrajnik v Kozjem 5 gld., Ogorevec Jožef, tergovec v Kozjem 1 gld., Dvoršak Anton, župnik pri sv. Vidu pri Planini 10 gld., Skvarč Andrej, župnik v Ulimju 2 gld., Koren Matija, župnik v Bučah 8 gld., Zevnik Martin, župnik pri sv. Petru pri svetih gorah 10 gld., Kores Matija, kaplan pri sv. Petru pri svetih gorah 4 gld., Bratanič Jožef, župnik v Podredi 5 gld., Lenarčič Andrej, župnik v Pilštanju 7 gld., Čížek Jožef, učitelj v Pilštanju 2 gld., Černič Dragotin v Globasnica 2 gld., Trauman Rainer v Globasnica 1 gld., Tajčman Lovro, župnik na Reberci 3 gld., Šluet Jožef, župnik pri sv. Kocijanu 2 gld., Brežan Andrej pri sv. Kocijanu 1 gld., Lijavnik Janez, dekan v Doberlivesi 3 gld., Cinkovič Jožef v Doberlivesi 1 gld., Trampus J. pri sv. Lipšu 1 gld. Ptujška dekanija prvo polovico 48 gld. (Imena posameznih darovnikov se mi niso oznanila.) Einspieler Andr., kateket v Celovcu 5 gld., Frauendorf Jožef, državni pravnik v Celovcu 1 gld., Pesjak Franc, tržni pomagáč 1 gld., Repič Franc, kaplan v Moščenicah v Istriji 1 gld. Goriški bogoslovci 8 gld., Lesjak Bal., župnik v Dvoru en križast toler, Mašera Jožef, vikar pri sv. Mavru 1 gld., Levičnik Bartol., dekan v Šmohoru 2 gld., 10 kr., Kanduč Jožef,

župnik na Berdu 1 gld., Majar Matija, župnik v Gorjah 1 gld., Vavtižar Luka, župnik v Čačah 1 gld., Traven Juri, farni oskrbnik pri sv. Jurju 3 gld., Dužmik Andr., kurat pri sv. Pavlu 50 kr., Člani Mariborske čitavnice 18 gld. 30 kr., (Gospod Jedlička, inženir član čitavnice Mariborske je dal 3 gld., obljubil pa donesti vsega skupaj 12 gld.) Gospodičina Hladnik, kuharica v Gorici 2 gld., farovška hišna v Pilštanju 1 gold., „Slovenija“ društvo v Gradcu 10 gld. Skupnina dohodkov 283 gld. 13 kr., en cesarsk zlat in en križast toler. — Skupnina vseh dohodkov 829 gld. 72 kr., dva cesarska zlata in en križast toler. — Za poštnino in neke druge malenkosti se je potrošilo 5 gld. 5 kr., tedaj še ostaja čistih dohodkov 824 gld. 67 kr., dva cesarska zlata in en križast tole.

V Mariboru 1. aprila 1866.

Dr. Matija Prelog,
denarničar.

Duhovske zadeve.

Kerška škofija: Župnijo Millstadt je dobil g. Matevž Dörrer, župnik v št. Salvatorju.

Srečkanje.

Pri srečkanju kreditnih srečkov 3. t. m. so zadele sledeče serije in številke: S. 363 št. 12 dobi 200.000 gld.; s. 4085 št. 62 — 40.000 gld.; s. 3537 št. 83 — 20.000 gld.; s. 3537 št. 60 in s. 3845 št. 75 vsaka po 5000 gld.; s. 1926 št. 9 in s. 3255 št. 85 vsako po 2000 gld.; s. 4 št. 76 in s. 1546 št. 64 vsaka po 1500 gld.; s. 4 št. 22, 187 št. 28, 546 št. 41 in 3255 št. 6 vsaka po 1000 gld.

DUNAJSKA BORSA 6. aprila.

Deržavni papir.		Denar.	Blago
5 %	obligacija po 100 gld	55.65	54.75
5 %	„ nar. posojilo od l. 1864	82.90	84.10
5 %	„ metalike	50 —	57.20
4 1/2 %	„	52.80	52.50
4 %	„	48.50	47. —
3 %	„	34.75	35.25
2 1/2 %	„	29. —	31. —
Srečke l.	1839	138. —	139.50
„	1854	74.25	74.75
„	1860 po 500	77.10	77.60
„	1860 „ 100	87. —	87.25

Srečke.

Kreditne	—	—	—	110.75	111.25
Donavsko-parobrodské	„	„	„	78. —	79. —
Teržaške	—	—	—	108.50	109.50
Budimske	—	—	—	22. —	23. —
Kneza Estarhazy-a	„	40	„	70. —	75. —
„ Salma	„	40	„	26. —	27. —
„ Palfy-a	„	40	„	21. —	22. —
„ Clary-a	„	40	„	22.50	23.50
Grofa Genois-a	„	40	„	20. —	21.50
Kneza Windischgratz-a	po	20	gld.	15. —	16. —
Grofa Waldstein-a	„	20	„	18. —	19. —
„ Keglevič-a	„	10	„	13. —	13.50

Denarji.

Cesarski cekini	—	—	—	5.02	5.04
Krone	—	—	—	—	—
Napoleonondorji (20 frankov)	—	—	—	8.45	8.47
Suvrendorji	—	—	—	—	—
Ruski imperijali	—	—	—	8.65	8.70
Pruski Fridrikdorji	—	—	—	—	—
Srebro (ažijo)	—	—	—	104.50	105. —

Dunajska borsa 10. aprila 1866.

5 % metalike	—	—	—	60.15
5 % nacional	—	—	—	62.55
1860 derž. posoj.	—	—	—	77.20
Bankine akcije	—	—	—	712 —
Kreditne	—	—	—	136.20
London	—	—	—	105.50
Novi zlati	—	—	—	5.03
Srebro	—	—	—	105.03